

Mål og fokusområder i erhvervsserviceindsatsen i Region Midtjylland

1. Indledning

Økonomi- og Erhvervsministeriet og Kommunernes Landsforening har indgået en aftale om, at kommunerne overtager finansieringen og den overordnede styring af Væksthusene fra 1. januar 2011¹.

Målet med overdragelsen er at udvikle et stærkt og sammenhængende erhvervsservicesystem. Det entydige ejerskab skaber mulighed for at trimme arbejdsdelingen mellem aktørerne og skabe endnu større synergi i indsatsen. Kommunerne kan nu betragte aktørerne som brikker i et samlet system, der både omfatter lokale ydelser og specialiserede ydelser på regionalt niveau. Dermed bliver det muligt at skabe en direkte sammenhæng mellem kommunernes erhvervs politikker og den udførende erhvervsservice. Og dermed for at sætte brugernes behov i centrum.

Konkret vil kommunernes styring og koordinering af erhvervsserviceindsatsen i Region Midtjylland foregå gennem følgende aftaler.

1. En årlig resultatkontrakt mellem KKR Midtjylland og Væksthus Midtjylland.
2. En samarbejdsaftale mellem den enkelte kommune, udbyderne af lokal erhvervsservice og Væksthus Midtjylland. Aftalen fastlægger konkrete mål og indsatsområder i den lokale erhvervsservice samt mål og rammer for samarbejdet mellem den lokale erhvervsservice og Væksthuset.

Resultatkontrakten mellem KKR Midtjylland og Væksthus Midtjylland skal tage afsæt i en årlig, national aftale mellem KL og Økonomi- og Erhvervsministeriet om en række fælles, overordnede mål for de fem Væksthuse. Men der vil også være et stort spillerum for, at kommunerne i Region Midtjylland selv kan opstille mål og krav til Væksthusenes ydelser, kompetencer og samarbejde med de lokale erhvervsserviceenheder.

Den fælles kommunale styring af hele erhvervsserviceindsatsen i Region Midtjylland betyder også, at de 19 kommuner sammen skal tage stilling til en række centrale spørgsmål om den fremtidige erhvervsservice:

¹ Kommunerne kompenseres for opgaven over bloktilskuddet. For Region Midtjyllands vedkommende udgør beløbet ca. 20 mio. kr. årligt. Hidtil har staten haft til opgave at fastlægge Væksthusenes mål og succeskriterier samt at indgå resultatkontrakter med de enkelte Væksthuse, mens kommunerne har varetaget det bestyrelsesmæssige ansvar for de enkelte Væksthuse.

- Hvad er de vigtigste erhvervsmæssige udfordringer for kommunerne i Region Midtjylland, og hvilke rolle skal erhvervsservicesystemet spille i at håndtere disse udfordringer?
- Hvad skal være kommunernes fælles mål på erhvervsserviceområdet, og hvilke indsatsområder skal prioriteres i erhvervsserviceindsatsen?
- Hvilke opgaver skal typisk ligge i Væksthuset?
- Hvilke opgaver skal typisk ligge i den lokale erhvervsservice?
- Hvilke erhvervsserviceopgaver kan eventuelt ligge hos andre aktører, fx lokale udviklingsparker eller tværkommunale samarbejder?
- Hvordan skal samarbejdet og arbejdsdelingen være mellem de forskellige aktører? Og hvordan sikres det, at brugerne (iværksætterne og virksomhederne) får let adgang til de rette ydelser, kompetencer og programmer i det samlede regionale erhvervsservicesystem.

For at kunne besvare de to første spørgsmål har KKR Midtjylland bedt IRIS Group om at lave en analyse af de 19 midtjyske kommuners erhvervsservicepolitikker². Formålet har været at skabe et billede af, hvilke mål, indsatsområder og politiske prioriteringer som er fælles for kommunerne. Samtidig har ambitionen med analysen været at kortlægge de fokusområder i de lokale erhvervspolitikker, hvor kommunerne har ønsker om tværkommunalt samarbejde og initiativer/ydelser på regionalt niveau.

Dette notat sammenfatter hovedresultaterne af analysen³.

Det er tanken, at analysens resultater skal indgå i en samlet drøftelse mellem kommunerne om løsningerne på de sidste fire spørgsmål.

Analysen indeholder en række konkrete bud på, hvilke indsatsområder kommunerne har en fælles interesse i at samarbejde om i de kommende år – med afsæt i de 19 kommuners erhvervsservicepolitikker. Herudover viser analysen bl.a.:

- At kommunernes nuværende målsætninger kan sammenfattes i fire fælles, overordnede mål for erhvervsservicesystemet. De vedrører 1) velstand, produktivitet og jobskabelse, 2) at fremstå som attraktivt erhvervsområde, 3) at blive foregangsregion inden for offentlig-privat innovation, 4) balanceret udvikling - understøtte vækst i udkantsområder samt vidensniveau i midt- og vestjyske virksomheder.
- At tre overordnede politikområder er gennemgående i de kommunale erhvervsservicepolitikker. Det drejer sig om 1) iværksætteri og vækstvirksomheder, 2) innovation og globalisering, 3) uddannelses og menneskelige ressourcer.

² Det vil i praksis sige de dele af kommunernes erhvervspolitikker, der vedrører erhvervsservice. De lokale erhvervspolitikker fokuserer typisk også på generelle erhvervsmæssige rammebetingelser som infrastruktur og bosætning.

³ Den samlede analyse "Erhvervsservice i Region Midtjylland – Kortlægning af kommunale mål, fokusområder, ressourcer – og ønsker til det regionale erhvervsservicesystem" (juni 2010) kan downloades på <http://www.kl.dk/Kommunalpolitik1/KKR-Kommunekontakttrad/KKR-Midtjylland>

- At der inden for disse tre overordnede politikområder er i alt 13 konkrete indsatsområder, hvor kommunerne anser tværkommunale initiativer eller initiativer på regionalt niveau som en væsentlig forudsætning for at levere service til virksomhederne på et højt niveau.
- At der generelt er stor tilfredshed med Væksthus Midtjyllands ydelser og kompetencer samt Vækstforums erhvervsserviceprogrammer, herunder ikke mindst mulighederne for at yde tilskud til køb af privat rådgivning. Men at der er behov for nogle justeringer, der giver 1) større fleksibilitet i forhold til målgruppen for visse af programmerne, 2) bedre muligheder for at håndtere udfordringer i udkantsområder, der generelt har få vækstvirksomheder og en virksomhedskultur, der er vanskelig forenelig med konsulentunderstøttede udviklingsforløb.
- At der er et bredt udbud af forskellige typer af erhvervsserviceydelser i de midtjyske kommuner. Både i form af basale erhvervsserviceydelser til alle iværksættere og virksomheder. Og i form af fokuserede ydelser til erhverv eller virksomhedstyper, der er særligt vigtige for vækst og udvikling i de enkelte kommuner.
- At Region Midtjylland samlet set er den region, hvor kommunerne bruger flest midler på erhvervsfremme. Men samtidig viser analysen også, at der er store forskelle mellem kommunerne i Region Midtjylland med hensyn til, hvor mange årsværk og ressourcer der investeres i erhvervsservice og andre erhvervsfremmeaktiviteter.
- At der er perspektiver i at udvikle fælles standarder eller kvalitetskriterier for udbydere af erhvervsservice i regionen. Det kan sikre større gennemskuelighed for brugerne og fungere som et fælles værktøj til at udvikle og evaluere kvaliteten af erhvervsserviceindsatsen.

Kort om analysen

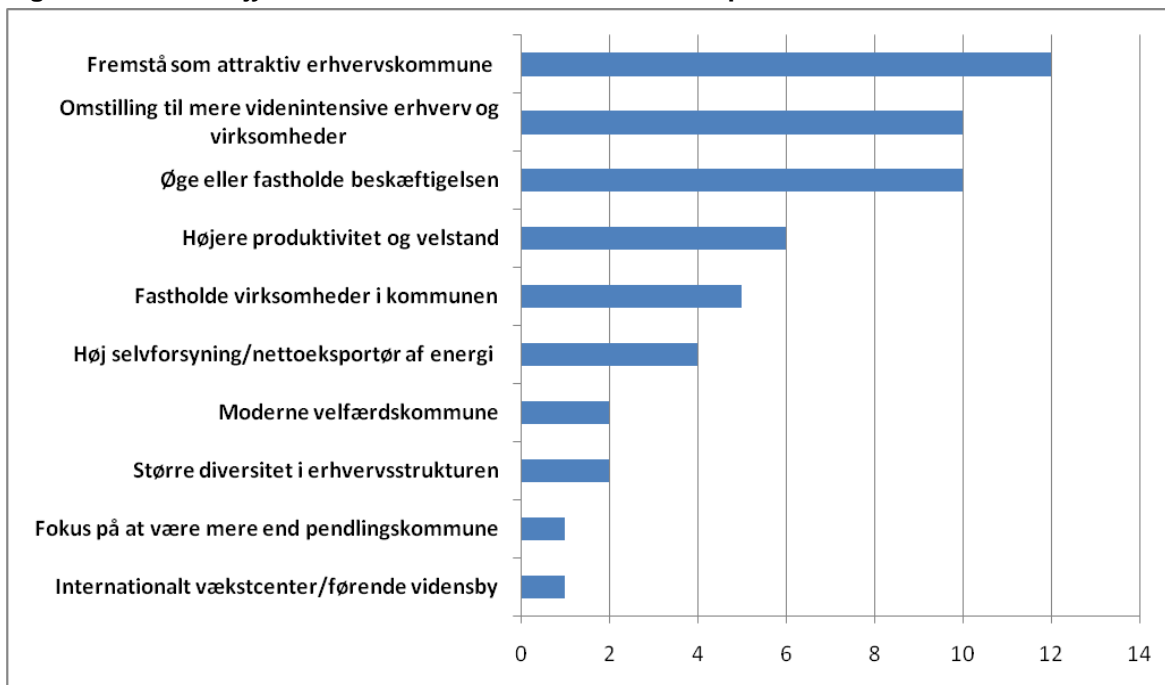
Analysen er gennemført i perioden marts-juni 2010 og har omfattet følgende aktiviteter:

- Gennemgang af kommunernes skriftlige erhvervspolitikker og handlingsplaner.
- Interview med erhvervspolitiske kontaktpersoner i de 19 midtjyske kommuner. Formålet var at afdække indhold og fokus i prioriterede aktiviteter, ønsker til det regionale erhvervsservicesystem samt eventuelle nye fokusområder i erhvervsserviceindsatsen, der ikke er beskrevet i de skriftlige erhvervspolitikker.
- En kortlægning af udbuddet af ydelser, antal brugere og årsværk/økonomi i den lokale erhvervsfremme baseret på en spørgeskemaundersøgelse om lokal erhvervsfremme gennemført af KL, Erhvervs- og Byggestyrelsen samt KL i januar-februar 2010.
- En erhvervspolitisk konference den 2/6 i Silkeborg med deltagelse af ca. 60 politikere og embedsmænd, hvor analysen blev fremlagt, og hvor deltagerne drøftede fremtidige mål og fokusområder for erhvervsserviceindsatsen i regionen.

2. Kommunernes overordnede mål med erhvervsserviceindsatsen

Som led i analysen har vi kortlagt de overordnede målsætninger i kommunernes erhvervsservicepolitikker. Og dermed hvad der motiverer kommunerne til at investere penge og ressourcer i erhvervsservice. Figur 1 på næste side sammenfatter resultaterne af kortlægningen.

Figur 1. De 19 midtjyske kommunernes overordnede mål på erhvervsserviceområdet

Note: Der er kun medtaget mål, der eksplicit fremgår af de kommunale erhvervspolitikker. Der er naturligvis flere kommuner end angivet i figuren, der har opstillet mål for velfærd og energi som led i udformningen af andre politikker.

Figuren viser, at 12 ud af de 19 kommuner har formuleret mål om generelt at fremstå som en attraktiv erhvervskommune. Det signalerer et politisk mål om, at alle typer af iværksættere og virksomheder skal opleve det som attraktivt at drive virksomhed i området. Typiske indsatsområder er i den forbindelse let tilgængelig vejledning på det lokale erhvervskontor, attraktive erhvervsarealer samt en erhvervsvenlig og serviceorienteret forvaltning.

Men også håndgribelige økonomiske mål er udbredte. Store bykommuner og vækstcentre har typisk opstillet mål om at øge produktivitet, velstand og jobmuligheder, mens fx udkantskommunerne har mere fokus på at fastholde virksomheder og at undgå stigende ledighed. Samtidig har en række kommuner – specielt i det midt- og vestjyske område – fokus på at omstille erhvervsstrukturen. For nogle kommuner indebærer dette et fokus på at understøtte iværksættere inden for nye (videnbaserede) erhvervsområder. Andre kommuner fokuserer på, at eksisterende virksomheder bliver mere videnintensive gennem innovation og rekruttering af højtuddannet arbejdskraft.

Herudover har et mindretal af kommunerne formuleret overordnede mål om, at erhvervspolitikken skal bidrage til at realisere andre politiske mål. Fire kommuner har eksplicite ambitioner om, at erhvervs-

litikken skal bidrage til at realisere mål inden for energiområdet. Det hænger både sammen med de store samfundsmæssige udfordringer på energiområdet og det forhold, at en del kommuner står stærkt erhvervs- og kompetencemæssigt på energiområdet.

Men også offentlig-privat samarbejde om velfærdsinnovation vinder frem. Ganske vist er det endnu kun to kommuner, der har opstillet som specifikt mål for erhvervspolitikken, at den skal bidrage til at udvikle en moderne velfærdskommune. Men som det fremgår af afsnit 4 optager offentlig-privat samarbejde om bl.a. velfærdsteknologi flere kommuner, når det handler om konkrete indsatsområder i forhold til at fremme innovation i kommunen. Indtrykket fra interviewene er da også, at der er tale om et nyt fokusområde, som er under kraftig vækst og udvikling – bl.a. som følge af de udfordringer, der følger af den demografiske udvikling (flere ældre og faldende arbejdsudbud) og kommunernes stramme økonomi. Erkendelsen i mange kommuner er, at offentlig-privat samarbejde om at udvikle nye produkter, ydelser, arbejdskraftbesparende teknologier og administrative systemer er et centralt middel i indsatsen for at trimme, effektivisere og udvikle den kommunale service og administration.

Tabel 1 giver et bud på, hvilke overordnede mål der fremover kan være styrende for den midtjyske erhvervsserviceindsats – med afsæt i kommunernes nuværende erhvervs politikker og visioner om fremtidens erhvervsservice.

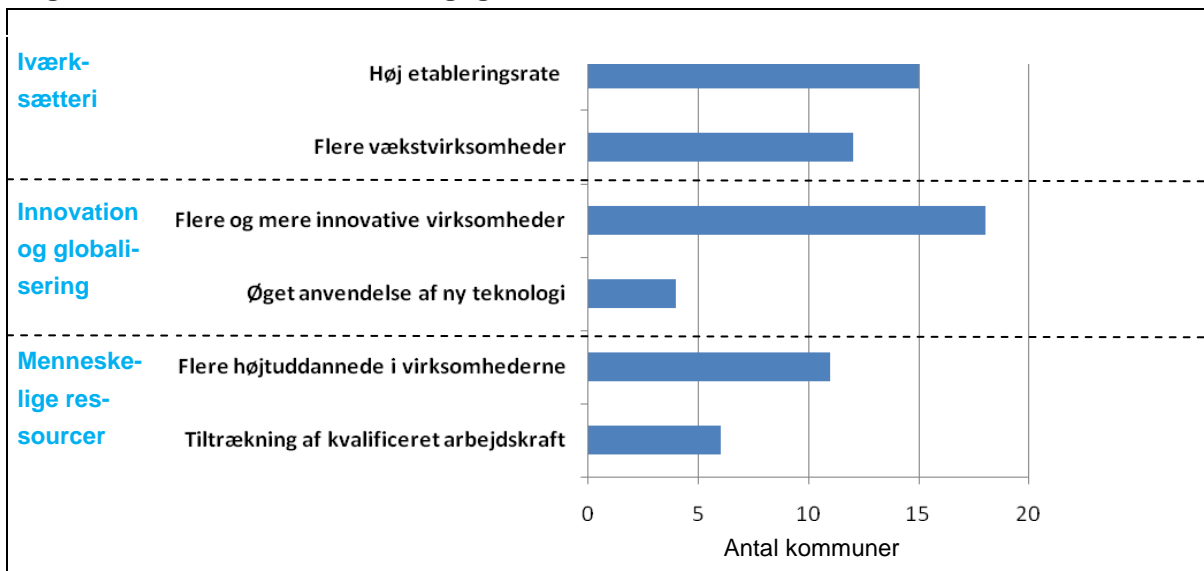
Tabel 1. Bud på fire overordnede mål for den midtjyske erhvervsserviceindsats
<p>1. Øget velstand, produktivitet og flere jobmuligheder.</p> <ul style="list-style-type: none">• Fokus på at styrke innovation og vidensniveau i eksisterende virksomheder.• Understøtte nye vækstkluser (fx inden for energi).• Skabe flere vækstvirksomheder.• Etablere stærke vidensmiljøer (med afsæt i regionens videninstitutioner) og styrke den regionale udnyttelse heraf.
<p>2. Attraktivt erhvervsområde</p> <ul style="list-style-type: none">• Det skal være attraktivt at etablere sig i Region Midtjylland – for iværksættere, virksomheder og arbejdskraft.• Der skal være let adgang til information, vejledning og sparring på et højt niveau for virksomheder og iværksættere.
<p>3. Foregangsregion inden for offentlig-privat innovation</p> <ul style="list-style-type: none">• Midtjyske kommuner skal være foregangskommuner i at udvikle og effektivisere kommunale service- og forsyningsopgaver – baseret på offentlig-privat innovation.
<p>4. Balanceret udvikling</p> <ul style="list-style-type: none">• Sikre vækst- og udviklingsmuligheder i udkantsområderne.• Fremme uddannelsesniveau og teknologianvendelse i virksomhederne - specielt i det midt- og vestjyske område, hvor uddannelsesniveaet i dag er lavt.

Det skal understreges, at offentlig-privat innovation som mål endnu ikke har stor udbredelse i de kommunale erhvervs politikker. Men da indtrykket fra analysen som nævnt er, at det er et område med stærkt stigende kommunalt fokus, har vi valgt at tage det med i tabellen.

3. Tre vækstkilder dominerer i de midtjyske erhvervs politikker

De fleste lokale erhvervsservicepolitikker i Region Midtjylland fokuserer på tre overordnede politikområder – 1) iværksætteri og vækstvirksomheder, 2) innovation og globalisering og 3) uddannelse og menneskelige ressourcer. Der er således i kommunerne bred enighed om, hvad der er de centrale kilder til vækst og udvikling. Vi har kortlagt, hvilke delmål kommunerne har opstillet på disse tre politikområder og inddelt dem i nogle hovedkategorier. Figur 2 viser - for hvert område – de to mest udbredte typer af delmål.

Figur 2. Delmål inden for de tre vigtigste indsatsområder

På *iværksætterområdet* har to ud af tre kommuner opstillet mål om, at erhvervsserviceindsatsen skal bidrage til at skabe flere vækstvirksomheder. 15 kommuner har som målsætning, at etableringsraten (antal nye virksomheder i forhold til den samlede bestand af virksomheder) skal være høj.

Flere og mere innovative virksomheder er det delområde, hvor flest kommuner har opstillet mål – i alt 18 af de 19 kommuner. I langt de fleste af disse kommuner er fokus på at løfte innovationsniveauet i eksisterende virksomheder. Men enkelte kommuner har også formuleret deres mål på en måde, hvor der skal arbejdes for at tiltrække videnbaserede og innovative virksomheder ude fra. Herudover ser flere kommuner etablering af nye, videnbaserede virksomheder som et vigtigt element i at skabe flere innovative virksomheder. Kun få kommuner (beliggende i den vestlige del af regionen) har specifikke mål for at fremme virksomhedernes anvendelse af ny teknologi (typisk IT).

Når det gælder *menneskelige ressourcer*, har 11 kommuner opstillet mål om at øge antallet af højtuddannede i virksomhederne – et mål der er særligt udbredt i midt- og vestjyske kommuner.

4. Kommunernes ønsker til erhvervsservicesystemet

For hver af de tre vækstkilder har analysen kortlagt *konkrete initiativer og indsatsområder* i kommunerne. Samtidig har vi (gennem interview med forvaltningerne) afdækket, om kommunerne inden for hvert af disse indsatsområder;

- prioriterer at løfte opgaven lokalt (fordi lokale ydelser og kompetencer er tilstrækkelige)
- eller om kommunerne anser tværkommunale eller regionale initiativer (fx i regi af Væksthuset) som en væsentlig forudsætning for at levere ydelser på et højt niveau.

I alt har vi identificeret 28 forskellige indsatsområder⁴ i kommunerne under de tre vækstkilder. Inden for 13 af disse indsatsområder gav en overvægt af kommunerne (det vil sige blandt de kommuner, der prioriterer de pågældende indsatsområder) udtryk for, at lokale initiativer og ydelser ikke er tilstrækkelige.

Iværksætteri

Fire af de 13 indsatsområder, hvor kommunerne har ønsker til det erhvervsservicesystemet, ligger inden for *iværksætteri*. Tabel 2 giver en kort opsummering af, hvordan regionale og/eller tværkommunale initiativer kan understøtte kommunernes indsats på disse områder⁵.

Udover de fire indsatsområder i tabellen er der naturligvis fortsat fokus på at understøtte vækstiværksættere og vækstvirksomheder gennem den specialiserede erhvervsservice, der ydes af Væksthuset i tæt samspil med private rådgivere. Der er også udbredt opbakning til Vækstforums erhvervsserviceprogrammer, der administreres af Væksthuset, og som giver virksomhederne mulighed for tilskud til køb af privat rådgivning i forbindelse med vækst- og udviklingsforløb. Tilskuddene opfattes generelt som et afgørende incitament for mange virksomheder til at bruge det professionelle rådgivningssystem.

4 For et overblik over de 28 indsatsområder henvises til "Erhvervsservice i Region Midtjylland – Kortlægning af kommunale mål, fokusområder og ressourcer – og ønsker til det regionale erhvervsservicesystem".

5 For en uddybning af ønskerne henvises til "Erhvervsservice i Region Midtjylland – Kortlægning af kommunale mål, fokusområder og ressourcer – og ønsker til det regionale erhvervsservicesystem".

Tabel 2. Kommunale ønsker til erhvervsservicesystemet - iværksætteri

Indsatsområde	Antal kommuner hvor området har høj prioritet	Ønsker til det regionale erhvervsservicesystem (kort opsummering)
Netværk for iværksættere	16	Netværk for iværksættere er et centralt tilbud i kommunernes iværksætterindsats. Mange kommuner ønsker samarbejde med andre kommuner om netværk for perspektivrige iværksættere – det kan være svært at finde ligestillede med ensartede udfordringer i den enkelte kommune.
Udviklingsparker	12	Mange kommuner har etableret udviklingsparker for perspektivrige iværksættere og mindre virksomheder. Der er et ønske om et forum for erfaringsudveksling vedrørende konceptudvikling, drift, ydelser mv.
Knopskydning fra eksisterende virksomheder	5	Knopskydning (også kaldet spin offs) fra eksisterende virksomheder er vigtigt for at skabe flere vækstiværksættere. Flere kommuner ønsker værktøjer og metoder til at motivere virksomheder til at understøtte knopskydning samt metoder til at identificere og motivere iværksætterspirer til at starte virksomhed.
Øge interesse for iværksætteri i folkeskolen	9	En række lokale erhvervskontorer er involveret i initiativer rettet mod fremme interessen for iværksætteri og naturvidenskab i folkeskolen. Der efterspørges en fælles regional kampagne samt fælles uddannelses tilbud til lærere, der skal undervise i iværksætteri.

Innovation og globalisering

Fremme af innovation er højt på dagsordenen i de midtjyske kommuner. Det er samtidig et politikområde, hvor kommunerne i høj grad er afhængige af at kunne trække på fælles programmer, ydelser og værktøjer. Således identificerede analysen i alt seks indsatsområder under innovation, hvor kommunerne lægger vægt på en fælles indsats på regionalt niveau. På nogle af disse områder har Vækstforum og regionen allerede iværksat velfungerende programmer. På andre områder er der brug for nye initiativer eller indsatser. Ønskerne til erhvervsservicesystemet er kort opsummeret i tabel 3.

Tabel 3. Kommunale ønsker til erhvervsservicesystemet – innovation og globalisering

Indsatsområde	Antal kommuner hvor området har høj prioritet	Ønsker til det regionale erhvervsservicesystem (kort opsummering)
Vejledning/sparring om innovation	12	Nye metoder og værktøjer til at afdække innovationsmuligheder i eksisterende virksomheder – fx i form af et "180° eftersyn".
Oplevelsesbaseret forretningsudvikling	9	Programmer og/eller specialiseret vejledning, der kan hjælpe virksomheder med at tænke oplevelser ind i produkter, ydelser, kommunikation mv.
Vejledning/sparring om it-udvikling	5	Fortsat prioritering af den midt- og vestjyske it-satsning med henblik på at understøtte virksomheders anvendelse af it. Opleves som velfungerende initiativ i de involverede kommuner.
Innovationsnetværk og klyngeinitiativer	11	Flere kommuner ønsker at satse på netværks-samarbejde mellem virksomheder om innovation og forretningsudvikling. Behov for at udbrede kendskabet til det regionale program "KLYNGE-midt", der giver mulighed for støtte til sådanne initiativer.
Fælles indgang til videninstitutioner	11	Ønske om fælles funktion der kan hjælpe med at identificere relevante videnmiljøer, når virksomheder har behov for vidensamarbejde.
Offentlig-privat innovation (OPI)	7	Behov for nye metoder og kompetencer til at skabe dialog mellem myndigheder/institutioner og virksomheder om fælles indsatsområder. Rådgivning af kommuner om, hvordan de systematisk kan arbejde med OPI og velfærdsinnovation.

Flere kommuner efterspørger, at der etableres et særligt kompetencemiljø inden for innovation (fx i Væksthuset), der kan arbejde med at udvikle metoder, værktøjer og ydelser inden for de pågældende områder – samt varetage den nødvendige kompetenceudvikling blandt aktørerne i erhvervsservicesystemet.

Menneskelige ressourcer

Også inden for menneskelige ressourcer lægger kommunerne vægt på fælles initiativer og programmer. Men på dette område er kommunernes behov i høj grad dækket af eksisterende Vækstforum programmer. Programmerne "Modtagelse og fastholdelse af udenlandsk arbejdskraft" og "Markedsplads for højtuddannede" opleves som værdifulde – ikke mindst pga. deres vægt på det lokale opsøgende og koordinerende arbejde.

Tabel 4. Kommunale ønsker til erhvervsservicesystemet – menneskelige ressourcer

Indsatsområde	Antal kommuner hvor området har høj prioritet	Ønsker til det regionale erhvervsservicesystem (kort opsummering)
Modtagelse og fastholdelse af udenlandsk arbejdskraft	9	Fortsat prioritering af programmet "Modtagelse og fastholdelse af udenlandsk arbejdskraft"
Formidling af studiejobs og praktikpladser	9	Videreførelse af "Markedsplads for højtuddannede" – effektivt i forhold til at tilknytte studerende og højtuddannede til virksomheder med lavt uddannelsesniveau.
Motivere virksomheder til ansættelse af højtuddannede	9	Ditto

Generelle ønsker til erhvervsservicesystemet

Herudover har kommunerne i analysen givet udtryk for en række *generelle eller tværgående ønsker til det regionale erhvervsservicesystem*. Disse ønsker omhandler bl.a. kriterierne for, hvornår iværksættere og virksomheder kan deltage i regionale programmer samt erhvervsservicesystemets evne til at håndtere udfordringer i udkantsområderne. Tabel 5 opsummerer de mest udbredte ønsker.

Tabel 5. Kommunernes generelle ønsker til erhvervsservicesystemet

Indsatsområde	Ønsker til erhvervsservicesystemet (kort opsummering)
Større fleksibilitet i målgrupper for regionale programmer	For at få adgang til en række af de regionale og nationale programmer skal iværksættere og virksomhederne opfylde specifikke vækstkræterier. Disse kriterier opleves i flere kommuner som for restriktive - bl.a. fordi de er udviklet under højkonjunkturen. Men også i forhold til fx servicevirksomheder, der ofte opererer i netværk, og hvor væksten derfor ofte genereres i andre virksomheder.
Håndtering af udfordringer i udkantskommuner	Udkantskommuner har beskeden nytte af de regionale programmer. Dels fordi de har færre virksomheder med vækstambitioner og vækstmuligheder. Dels pga. en anderledes virksomhedskultur, som i mange tilfælde er svært forenelig med konsulentunderstøttede vækstforløb.
Fælles kompetenceudvikling og certificering	1) Fælles uddannelses- og certificeringsordninger for erhvervsservicemedarbejdere, fx inden for etableringsvejledning. 2) Udvikling af egentlige uddannelser i erhvervspolitik til medarbejdere i forvaltningerne og til nye medarbejdere i de lokale erhvervskontorer.

5. Erhvervsfremmepyramiden

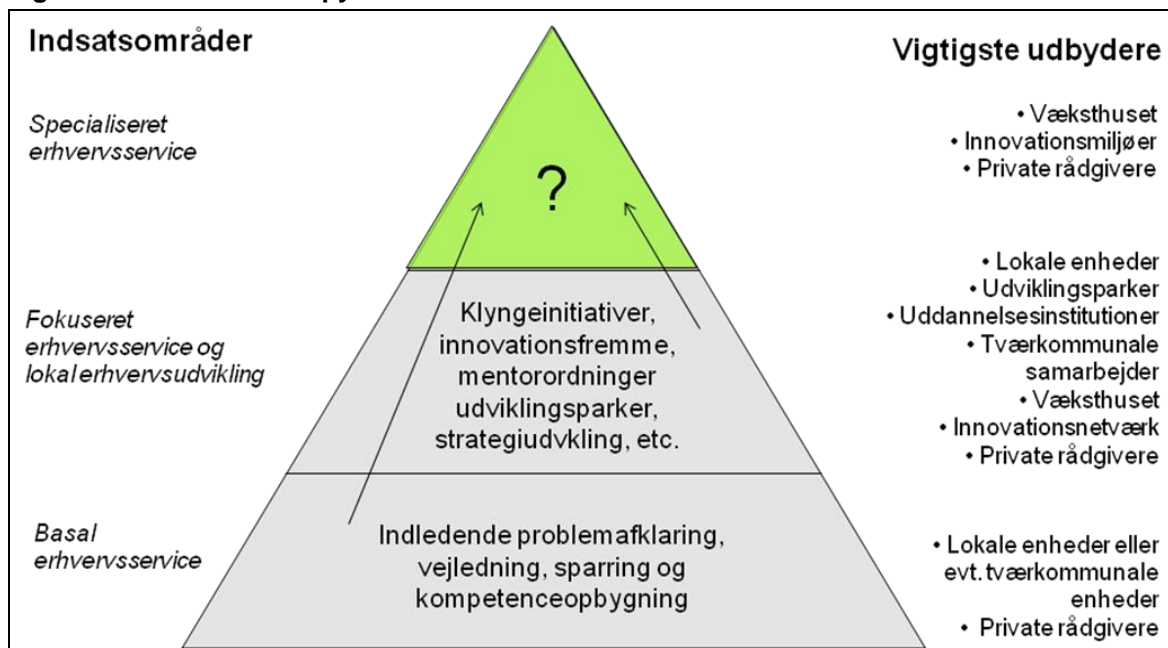
De aktiviteter og ydelser, der udbydes i det nye, enstrengede erhvervsservicesystem, kan inddeles i fire hovedgrupper.

1. **Basal erhvervsservice** til iværksættere og virksomheder. Det er generelle ydelser, der står til rådighed for alle brancher, og hvis grundlæggende indhold kun varierer lidt fra kommune til kommune. Den basale erhvervsservice er erhvervsfremmesystemets fundament. Den hjælper iværksættere godt i gang (fx via etableringsvejledning, hjælp til forretningsplanen og hjælp til at etablere netværk til andre iværksættere). Og den giver eksisterende virksomheder en let indgang til myndigheder og til sparring, rådgivning, inspiration og samarbejdspartnere. Den basale erhvervsservice udbydes i dag enten af et lokalt erhvervsråd eller af en enhed på kommunen (dog med undtagelse af Århus Kommune, der har valgt Væksthuset som operatør).
2. **Fokuseret erhvervsservice.** Målgruppen er for fokuseret erhvervsservice er iværksættere, virksomheder eller erhverv, som spiller en særlig rolle for den lokale erhvervsudvikling. Målet er således at løse specifikke udfordringer eller at realisere særlige potentialer, som fx er identificeret i den lokale erhvervsstrategi. Eksempler på målgrupper er innovative iværksættere, nye væksterhverv og industrivirksomheder, der har brug for hjælp til strategiudvikling, generationsskifte, rekruttering af højtuddannede mv. Forløbene er typisk længere end i den basale erhvervsservice og kan fx vedrøre individuel sparring, ERFA-grupper, hjælp til at finde samarbejdspartnere, udarbejdelse af handlingsplaner mv. Udbydes i dag typisk af lokale erhvervsråd, men kommunerne kan også vælge Væksthuset eller andre aktører som operatører (se næste side).
3. **Erhvervsudvikling⁶.** Lokale erhvervsudviklingsprojekter handler - lige som den fokuserede erhvervsservice – om at tackle særlige lokale udfordringer og behov. Indsatsen består af større projekter og udviklingsaktiviteter som fx samarbejdsprojekter om innovation, lederudviklingsprogrammer, nye uddannelser og tiltrækning og servicering af udenlandsk arbejdskraft. I dag ligger projektledelsen af lokale erhvervsudviklingsaktiviteter i nogle kommuner i et erhvervsråd, mens den i andre kommuner primært ligger i forvaltningen. Men også på dette område kan kommunerne fremover vælge mellem flere operatører (se næste side).
4. **Specialiseret erhvervsservice.** Den specialiserede erhvervsservice omfatter en række ydelser, kompetencer og programmer, der er skræddersyede til iværksættere og virksomheder med særlige vækstudfordringer. Typiske fokusområder er internationalisering, finansiering, vækststrategier, intellektuelle ejendomsrettigheder og teknologi. Specialiseret erhvervsservice udbydes af Væksthuset i samspil med private rådgivere. Hertil kommer, at innovationsmiljøerne Østjysk Innovation og Innovation MidtVest yder rådgivning og finansiering til videntunge iværksættervirksomheder.

⁶ Med erhvervsudvikling mener vi i denne sammenhæng udviklingsaktiviteter med virksomhedsdeltagelse – og ikke den lokale indsats for at styrke de generelle rammebetingelser, herunder infrastruktur og bosætningsinitiativer. Endvidere fokuserer vi i analysen på de erhvervsudviklingsaktiviteter, der igangsættes med afsæt i lokale erhvervs politikker.

De forskellige indsatsområder kan sammenstilles i en pyramide, jf. figur 3. Pyramideformen illustrerer, at den basale erhvervsservice er et generelt tilbud til alle iværksættere og virksomheder, mens målgruppen er smallest i den øverste del af pyramiden.

Figur 3. Erhvervsfremmepyramiden

Kilde: IRIS Group

Til højre i pyramiden er listet de mulige operatører. En væsentlig pointe er her, at der findes flere potentielle operatører på hvert niveau. Det gælder ikke mindst den fokuserede erhvervsservice og den lokale erhvervsudvikling, der både kan udbydes af lokale, tværkommunale og regionale aktører.

Hvem kommunerne skal vælge som operatører afhænger bl.a. af de kompetencekrav, der er knyttet til at udbyde de forskellige ydelser. Men det handler også om, hvorvidt indsatsen vedrører unikke lokale behov eller behov, der går på tværs af de midtjyske kommuner.

Hvor der er overlap i kommunernes mål, fokus og indsats (som det er tilfældet under mange af de prioriterede indsatsområder i afsnit 4), kan det være relevant at bruge Væksthuset eller en anden regional aktør (fx en uddannelsesinstitution) som fælles operatør. Det kan også være en mulighed, at flere kommuner går sammen om et fælles initiativ. Fx samarbejdet 7-Kommunesamarbejdet i dag om flere initiativer i denne kategori (her løftes initiativerne af de lokale erhvervskontorer i fællesskab).

Figuren illustrerer også vigtigheden af, at de midtjyske kommuner og Kommunekontaktrådet forholder sig til Væksthusets kompetencer - og til indhold og fokus i de regionale programmer, der i dag udbydes gennem Væksthuset. Væksthuset skal fortsat besidde og udbygge en række nøglekompetencer, der relaterer sig til generelle udfordringer hos vækstvirksomheder. Men den specialiserede erhvervsservice skal også forholde sig til særlige midtjyske udfordringer og vækstmuligheder.

Tabel 6 giver et overblik over udbuddet af de mest udbredte former for lokale erhvervsfremmeaktiviteter i Region Midtjylland for *iværksættere*.

Tabel 6. Udbud af lokal erhvervsfremme til iværksættere i Region Midtjylland (2009)

Hovedgruppe	Indsatsområde	Andel kommuner, hvor ydelsen udbydes	Samlet antal deltagere/vejledninger i 2009
Basal erhvervs-service	Individuel vejledning om etablering og opstart	100 %	1984
	Iværksætterkurser	84 %	342
	Iværksætternetværk	95 %	475
Fokuseret erhvervs-service	Mentorordninger	63 %	84
	Udviklingsprogrammer for særlige målgrupper (fx kreative iværksættere)	47 %	342
Lokal erhvervsudvikling	Fremme af iværksætteri på uddannelsesinstitutioner	84 %	---
	Udviklingsparker	53 %	---

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført i et samarbejde mellem KL, Erhvervs- og Byggestyrelsen og Dansk ErhvervsFremme.

Figuren viser, at langt de fleste kommuner udbyder de grundlæggende ydelser inden for basal erhvervs-service til iværksættere. Men også fokuserede erhvervs-serviceydelser og lokale erhvervsudviklingsaktiviteter er udbredte blandt de midtjyske kommuner. Samlet blev der gennemført 2.801 basale og 426 fokuserede erhvervs-serviceforløb for iværksættere i regionen i 2009.

På tilsvarende vis gennemgår tabel 7 udbuddet af de mest udbredte typer af ydelser for *eksisterende virksomheder*.

Tabel 7. Udbud af lokal erhvervsfremme til virksomheder i Region Midtjylland (2009)

Hovedgruppe	Indsatsområde	Andel kommuner, hvor ydelsen udbydes	Samlet antal deltagere/vejledninger i 2009
Basal erhvervs-service	Individuel vejledning, kontaktfremmidling mv.	100 %	2318
	Arrangementer og temamøder	95 %	2741
Fokuseret erhvervs-service	Fokuseret vejledning eller sparring inden for bl.a. strategi, innovation, design, it, mv.	68 %	507
	ERFA-grupper	84 %	112
	Ejerskifte og generationsskifte	79 %	105
	Professionelle bestyrelser mv	63 %	60
	Formidling af højtuddannet arbejdskraft	95 %	---
Lokal erhvervsudvikling	Klyngeudviklingsprojekter	95 %	---
	Innovations- og udviklingsprojekter	89 %	---
	Modtagelse og tiltrækning af udenlandsk arbejdskraft	100 %	---

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse gennemført i et samarbejde mellem KL, Erhvervs- og Byggestyrelsen og Dansk ErhvervsFremme. Note: Den første kategori under fokuseret erhvervs-service omfatter en række forskellige typer af initiativer og indsatsler. Det er ikke muligt at opgøre, hvor mange kommuner der udbyder specifikke ydelser inden for fx innovation, design, strategi mv., da disse indsatsområder er slået sammen i det benyttede spørgeskema.

Tabellen viser, at alle former for erhvervsfremme er udbredte i de midtjyske kommuner. I alt var der godt 5.000 deltagere i den basale erhvervs-service, og antallet af forløb under den fokuserede erhvervs-service udgjorde næsten 800. Den store andel aktive kommuner under lokal erhvervsudvikling hænger i høj grad sammen med, at de midtjyske erhvervsfremmeprogrammer (under Vækstforum) dækker de pågældende områder.

6. Ressourcer og økonomi

De samlede ressourcer i den lokale erhvervsfremmeindsats (forvaltninger, erhvervsråd og andre lokale operatører) og i Væksthus Midtjylland udgjorde i 2009 i alt afsat 224 årsværk. Det samlede budget løber op i lidt mere end 250 mio. kr., når budgetterne i de 19 kommuner (incl. eksterne operatører) og i Væksthuset lægges sammen⁷. Tabel 5 viser årsværkenes og midlernes fordeling på hovedområder.

⁷ Med erhvervsfremme menes her erhvervs-service og virksomhedsrettede erhvervsudviklingsaktiviteter (fx udviklingsparker, innovationsprojekter og erhvervsrettede uddannelsesaktiviteter). Aktiviteter inden for infrastruktur og bosætning er ikke omfattet. Turismedfremmeindsatsen er heller ikke medregnet.

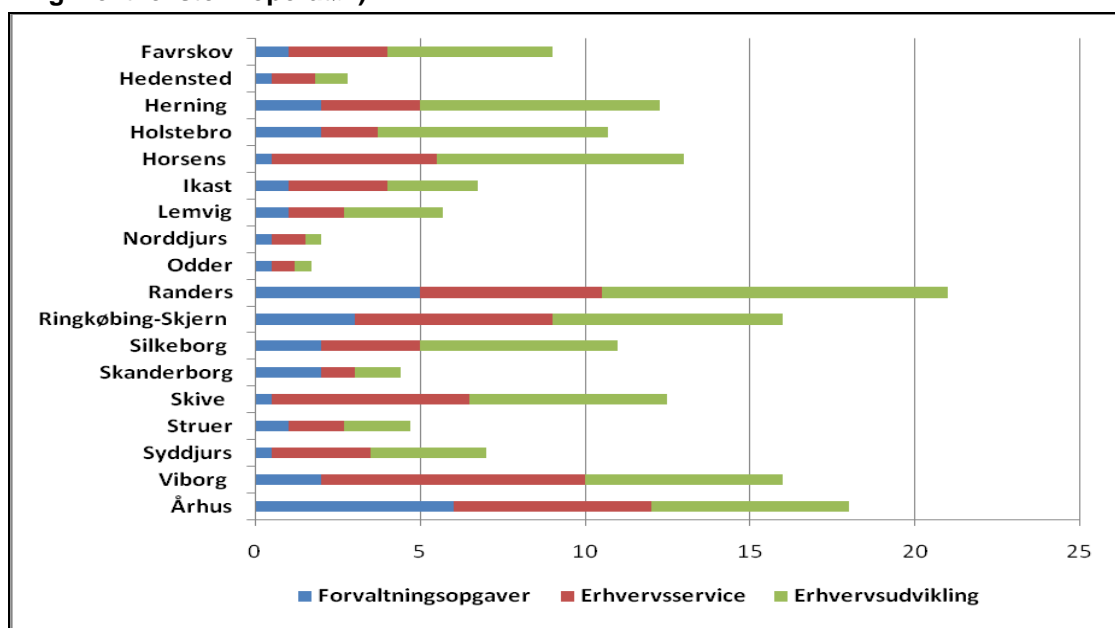
Tabel 8. Oversigt over ressourcer i kommunernes og Væksthuset erhvervsfremmeindsats

Indsatsområde	Budget 2010 (mio. kr.)	Årsværk 2009
Politik, strategiudvikling og analyser i forvaltningerne	11,5	30,5
Lokal erhvervsservice for iværksættere og virksomheder	33,0	61,5
Lokale erhvervsudviklingsaktiviteter	38,1	81,9
Kommunikation og markedsføring af lokal erhvervsfremme	7,1	---
Andre udgifter i den lokale erhvervsfremme	35,7	----
Kommuner i alt	125,4	173,9
Drift af Væksthuset	31,6	50,0
Nationale og regionale programmer under Væksthuset	98,6	---
I alt	255,6	223,9

Note: Opgørelsen er delvist baseret på skøn foretaget i de enkelte kommuner og i Væksthuset.

Der er store forskelle mellem kommunerne i de ressourcer, der afsættes til erhvervsfremme. Figur 4 giver en oversigt over, hvor mange årsværk de enkelte kommuner i 2009 brugte på henholdsvis forvaltningsopgaver, erhvervsservice og erhvervsudvikling.

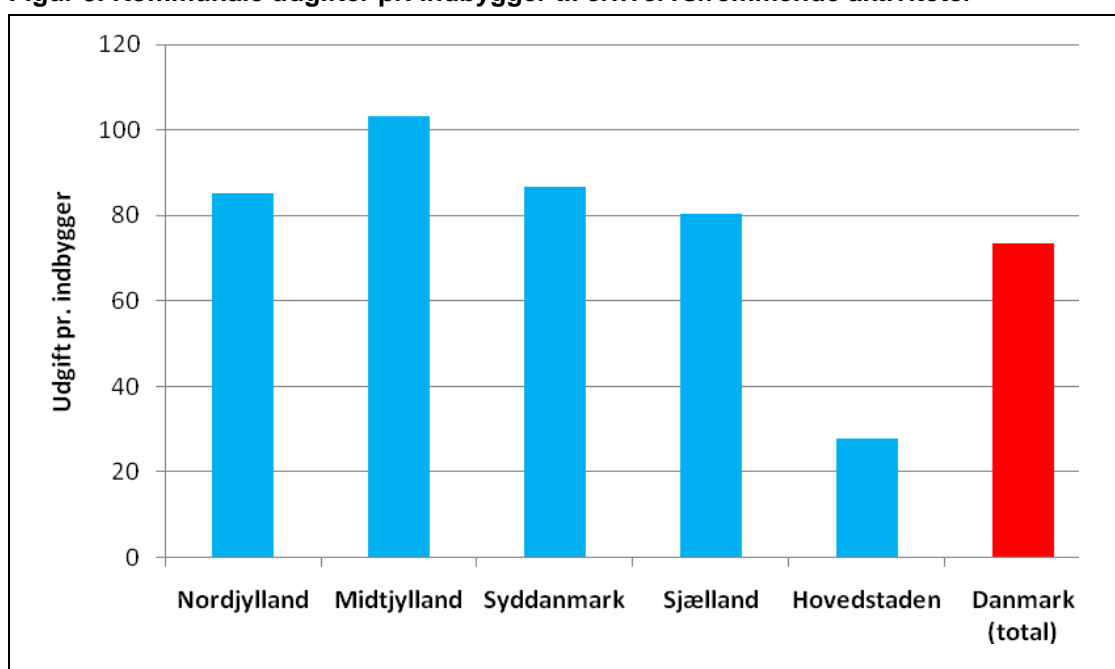
Figur 4. Samlet årsværksforbrug (2009) inden for erhvervsområdet i de 19 kommuner (forvaltning + evt. ekstern operatør)

Konsekvensen af de lokale forskelle er, at der inden for Region Midtjylland er store forskelle i, hvor mange iværksættere og virksomheder der får glæde af den lokale erhvervsservice og af det midtjyske erhvervsservicesystem generelt. Analysen viser fx, at antallet af iværksætterforløb i fire af de midtjyske kommuner udgør mindre end 20 % af samtlige iværksættere i de pågældende kommuner. I de seks kommuner, der anvender flest ressourcer på erhvervsfremme pr. indbygger, er dette tal over 60 %.

Samlet set er Region Midtjylland den region i landet, hvor *kommunerne* anvender flest midler til erhvervsfremmeaktiviteter pr. indbygger. Samlet anvender regionen 103 kr. pr. indbygger, hvilket er ca. 30 kr. mere end landsgennemsnittet. Se figur 5.

Figur 5. Kommunale udgifter pr. indbygger til erhvervsfremmende aktiviteter

Figuren undervurderer dog forskellen mellem Region Midtjylland og resten af landet, når det gælder ressourcer til erhvervsfremme. Således adskiller Vækstforum Midtjylland sig fra de øvrige regionale vækstfora (med undtagelse af Vækstforum Nordjylland) ved at have stor fokus på at bruge erhvervsservicesystemet som operatør på *regionale initiativer*. I 2010 udgør den *regionale* finansiering af erhvervsserviceprogrammer 125 mio. kr. i Region Midtjylland – svarende til ca. 100 kr. indbygger.

7. Afslutning

Region Midtjylland har et godt udgangspunkt et for at skabe et stærkt og sammenhængende erhvervsservicesystem på et højt internationalt niveau. De samlede investeringer i systemet er – trods kommunale forskelle – de højeste i landet (både absolut og målt pr. indbygger). Kommunerne har aktive erhvervspolitikker med fokus på lokale udfordringer og muligheder. Og der er bred enighed om, hvad der er de centrale temaer og udfordringer for regionens samlede erhvervsservicesystem.

Opgaven for de midtjyske kommuner består nu i at;

- Sikre et højt niveau i den lokale erhvervsservice i *alle* kommuner med henblik på, at alle iværksættere og virksomheder har let adgang til 1) basal erhvervsservice af høj kvalitet og 2) regionale ydelser og programmer.
- Konkretisere de afdækkede ønsker og behov inden for iværksætteri og innovation (afsnit 4) og tage stilling til, hvordan behovene bedst kan imødekommes. Det kan være gennem tværkommunale samarbejder om fokuseret erhvervsservice, nye regionale programmer eller opbygning af nye ydelser og kompetencer i Væksthus Midtjylland. Eller en kombination heraf.
- At opstille fælles mål for erhvervsserviceindsatsen (både overordnede mål – jf. afsnit 3 - og specifikke delmål inden for de tre vækstkilder) og drøfte, hvordan de forskellige typer af aktører skal bidrage til at realisere de opstillede mål (dimensionering og placering af den operative erhvervsserviceindsats).
- I forlængelse heraf indgå aftaler og resultatkontrakter med operatørerne (jf. afsnit 1), der præciserer effektmål, målgrupper, aktiviteter (herunder mål for antal vejledninger, henvisninger mv.) samt mål for fælles kompetenceudvikling, markedsføring/opsøgende arbejde og kommunernes brug af Vækstforums programmer.

Som grundlag for at skabe et stærkt og sammenhængende erhvervsservicesystem kan kommunerne endvidere overveje at udvikle nogle fælles standarder eller kvalitetskriterier for udbydere af erhvervsservice i regionen. Det kan være med til at sikre større gennemskuelighed for brugerne og fungere som et fælles værktøj til at udvikle og evaluere kvaliteten af erhvervsserviceindsatsen. Fælles standarder kunne bl.a. vedrøre:

- Anvendelse af fælles telefonnummer og fælles website
- Regionale ydelsers og programmets markedsføring og synlighed lokalt
- Sagsbehandlingstider når virksomheder og iværksættere henvender sig med ønsker om information, møder, etc.
- Deltagelse i fælles kompetenceudvikling - eventuelt som led i en fælles certificeringsordning for etableringsvejledning mv.
- Brug af fælles databaser, CRM-system og værktøjer (herunder Væksthjulet der i dag bruges til at screene potentielle vækstvirksomheder)
- Kritisk masse og kompetencer. Fælles minimumsstandarder for hvad det kræver bemandingsmæssigt samt kompetencemæssigt at udbyde erhvervsservice på højt niveau.